

วิจารณ์และแนะนำหนังสือ

พรทิพย์ โจรนพิทยากร *

Pornthip Rochanapithyakorn

มณีรัตน์ เกิดแสงขึ้น **

Manerat Kirdsangjirn

การประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง การพัฒนาผู้นำการบริหารการเปลี่ยนแปลง วันที่ 16-17 สิงหาคม 2546 ณ ศูนย์แสดงสินค้าและการประชุมอิมแพค เมืองทองธานี และวันที่ 8-21 กันยายน 2546 ณ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. กรุงเทพฯ: การกิจการเผยแพร่และสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบราชการ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2546.

นับตั้งแต่มีการปฏิรูประบบราชการขึ้นเมื่อต้นเดือนตุลาคม 2545 นั้น ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ต่อระบบราชการ เพราะนอกจากมีการปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม ทั้งในด้านโครงสร้าง บทบาท หน้าที่และภารกิจแล้ว รัฐบาลยังมีนโยบายที่จะเพิ่มพูนประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารงานของผู้บริหารระดับสูงของภาครัฐด้วย โดยการมอบอำนาจการบริหาร การนำและความรับผิดชอบให้มากขึ้น อาทิ การนำระบบผู้ว่าซีโอมาใช้ในทางปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อพัฒนาประเทศไทยให้มีศักยภาพที่สามารถแข่งขันกับประเทศอื่น ๆ ในเวทีระดับโลกได้

* บรรณารักษ์งานบริการ สำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

** บรรณารักษ์ สำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ในการพัฒนาผู้บริหารระดับสูงในระบบราชการให้เป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงและสามารถบริหารการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำต้องให้มีการพัฒนาผู้บริหารโดยใช้วิธีการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง โดยมีที่ปรึกษาด้านวิชาการให้คำแนะนำปรึกษา ดังนั้นจึงก่อให้เกิดโครงการประชุมเชิงปฏิบัติการนี้ขึ้น เพื่อให้ผู้บริหารระดับสูงเกิดกระบวนการเรียนรู้ มีความรู้ ความสามารถ รับรู้ เรียนรู้ นวัตกรรมใหม่ ๆ เพราะสังคมต่อจากนี้ไปจะเป็นสังคมที่ต้องมีความรู้เป็นฐานสำคัญ

หัวข้อการบรรยายในการประชุมเชิงปฏิบัติการเมื่อวันที่ 16-17 สิงหาคม นั้นประกอบด้วย

- การบรรยายพิเศษของ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เรื่อง "ประเทศไทยบริบทใหม่ของการแข่งขันในเวทีโลก"
- การบรรยายพิเศษของ ฯพณฯ รองนายกรัฐมนตรี นายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์ เรื่อง "ผู้ว่าราชการจังหวัดแบบบูรณาการกับการบริหารการเปลี่ยนแปลงภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติ"
- การบรรยายโดย ศาสตราจารย์ Dipak C. Jain เรื่อง "กรอบความคิดทางด้านการตลาดกับการสร้างความมั่นคงของประเทศ"
- การบรรยายโดย นาย William S. Cohen เรื่อง "พลวัตการเปลี่ยนแปลงในเศรษฐกิจและภูมิรัฐศาสตร์โลก"
- การบรรยายโดย นาย Thomas H. Davenport เรื่อง "วิสัยทัศน์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกับการขับเคลื่อนไปสู่ระบบเศรษฐกิจองค์ความรู้"

ส่วนหัวข้อการบรรยายในการประชุมเชิงปฏิบัติการ เมื่อวันที่ 8-21 กันยายน ประกอบด้วย

- การบรรยายของศาสตราจารย์นายแพทย์ ประเวศ วะสี เรื่อง "การบูรณาการความคิดอย่างเป็นระบบเพื่อประชาชน"
- การบรรยายของ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล เรื่อง "พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว : องค์ต้นแบบของการทำงานเพื่อประชาชน"

- การบรรยายของ ฯพณฯ รองนายกรัฐมนตรี นายวิษณุ เครืองาม เรื่อง "การปฏิรูประบบบริหารงานภาครัฐ"
- การบรรยายของ ศ.ดร.ชัยอนันต์ สมุทวณิช เรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างราชการบริหารส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น"
- การบรรยายของ Prof. Neal Thornberry เรื่อง "ผู้นำในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง"
- การบรรยายของ Prof. Kurt Christensen เรื่อง "การจัดวางยุทธศาสตร์เชิงธุรกิจ ยุทธศาสตร์องค์กร และการนำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ"
- การบรรยายของ นายธนิษฐ์ เจียรนวนนท์ เรื่อง "การนำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ"
- การบรรยายของนายบุญคลี ปลั่งศิริ เรื่อง "ความท้าทายของภาวะผู้นำกับการเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดแบบบูรณาการ"
- การบรรยายพิเศษของ ฯพณฯ รองนายกรัฐมนตรี นายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์ เรื่อง "การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน"
- การบรรยายพิเศษของ ฯพณฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย นายวันมูหะมัดนอร์ มะทา เรื่อง "การทำงานแบบบูรณาการของผู้ว่าซีอีโอ"
- การบรรยายโดย ฯพณฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ นายสุรเกียรติ์ เสถียรไทย เรื่อง "การต่างประเทศกับการทำงานแบบบูรณาการ"
- การบรรยายโดย ฯพณฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เรื่อง "การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหาร"

ท่านผู้สนใจสามารถศึกษารายละเอียดของการประชุมได้ เพราะผู้จัดได้มีการบันทึกภาพและเสียงของการประชุมในรูปแบบของซีดีรอม จำนวนทั้งสิ้น 28 แผ่น แต่หากต้องการศึกษาสรุปผลของการประชุมก็สามารถหาอ่านได้จากรายงานสรุปผลการประชุมซึ่งมีอยู่ 2 เล่ม เล่มแรก เป็นการรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพการณ์โลกในมิติต่าง ๆ และแนวโน้มในอนาคต ซึ่งดำเนินการเมื่อวันที่ 16-17 สิงหาคม 2546 และเล่ม 2 เป็นการรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการบริหารการจัดการองค์การสมัยใหม่ที่เป็นสากล รวมทั้งการแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งดำเนินการเมื่อวันที่ 8-21 กันยายน 2546

ปกรณ์ สิงห์สุริยา และคณะ. รายงานการวิจัยเรื่องการสำรวจการรับรู้ทัศนคติต่อ
โครงการปฏิรูประบบราชการและระดับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการ
ปฏิบัติราชการของข้าราชการ. (กรุงเทพฯ) : สำนักงาน ก.พ., 2546.
190 แผ่น

จุดประสงค์สำคัญของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้คือ ต้องการทราบความคิดเห็นของข้าราชการพลเรือนที่มีต่อการดำเนินการปฏิรูประบบราชการทั้งในด้านการรับรู้ข่าวสาร ทัศนคติ และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เมื่อมีการปฏิรูประบบราชการ โดยทำการสำรวจจากข้าราชการพลเรือนที่อยู่ในส่วนกลาง 19 หน่วยงาน และส่วนภูมิภาค 19 จังหวัด เป็นจำนวน 2,521 คน

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1. ระดับการรับรู้และการตื่นตัวของข้าราชการพลเรือนต่อการปฏิรูประบบราชการนั้น ข้าราชการได้รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องนี้จากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด หนังสือพิมพ์และการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานรองลงมา มีการจัดอบรมชี้แจงหรือจัดเตรียมเผยแพร่ข้อมูลและการประชุมสัมมนาของหน่วยงานที่รับผิดชอบเรื่องการปฏิรูประบบราชการอยู่ในระดับไม่มาก

ดังนั้นจึงทำให้ข้าราชการมีความรู้ ความเข้าใจในสาเหตุการปฏิรูประบบราชการของรัฐ แนวนโยบายการปฏิรูประบบราชการ และสาระสำคัญของการบริหารภาครัฐแนวใหม่ในระดับปานกลางเท่านั้น

2. ทัศนคติของข้าราชการต่อการปฏิรูประบบราชการนั้น ข้าราชการมีทัศนคติเกี่ยวกับด้านต่าง ๆ อาทิ ความรับผิดชอบต่อประเด็นหน้าที่ของข้าราชการที่จะเพิ่มขึ้น การมีโอกาสได้รับความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน การลดปัญหาการทุจริตในวงราชการ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม การปรับปรุงการให้บริการของรัฐล้วนอยู่ในระดับกลาง ๆ กล่าวคือ ข้าราชการจำนวนมากไม่แน่ใจว่าโครงการปฏิรูประบบราชการของรัฐจะสามารถสะท้อนถึงการปรับปรุงประสิทธิภาพและแก้ปัญหาของระบบราชการในประเด็นที่กล่าวถึงได้

3. ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของข้าราชการที่สนองต่อการปฏิรูประบบราชการนั้น ข้าราชการจำนวนมากมีปฏิกิริยาตอบรับการปฏิรูประบบราชการ

ด้วยการติดตามข่าวสารข้อมูล ทั้งจากทางราชการและสื่อมวลชน ส่วนพฤติกรรมที่แสดงถึงความท้อแท้ไม่อยากทำงาน ชะลอการทำงานเพื่อรอการเปลี่ยนแปลง หรือสำรวจมองหางานใหม่เกิดขึ้นน้อยมาก ส่วนพฤติกรรมที่แสดงออกที่สะท้อนผลการปฏิรูประบบราชการที่ชี้ว่าข้าราชการจะมีความสุข อ่อนโยน มีความขยัน และซื่อสัตย์สุจริตมากขึ้นนั้น ข้าราชการมีความคาดหวังว่าระบบการประเมินผลแบบใหม่จะทำให้ข้าราชการปฏิบัติงานด้วยความรับผิดชอบมากขึ้น

ผลการวิจัยนี้จึงเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาข้าราชการและระบบราชการได้อย่างเหมาะสมต่อไป

ศิริรัตน์ ชุณหาคาลัย และคนอื่น ๆ. รายงานการวิจัยเรื่องการค้นหาวัดกรรมในการพัฒนาข้าราชการ. [กรุงเทพฯ] : สำนักงาน ก.พ., 2546. 183 แผ่น

เป็นงานวิจัยที่จัดทำขึ้นภายใต้ความเชื่อที่ว่าวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นปัจจัยเร่งผลผลิตทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณ และเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาในด้านต่าง ๆ รวมทั้งการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ด้วยเหตุนี้สำนักงาน ก.พ. จึงได้ให้ผู้วิจัยและคณะทำการวิจัยเพื่อค้นหาวัดกรรมที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาข้าราชการ โดยให้แสวงหารูปแบบนวัตกรรมการจัดการฝึกอบรมทางไกลที่ทันสมัย และมีความเป็นสากล เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการและความพร้อมของข้าราชการและส่วนราชการ คณะผู้วิจัยจึงได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างข้าราชการพลเรือนจำนวน 2,438 คน ได้ผลการวิจัยดังนี้

1. ในด้านรูปแบบนวัตกรรมการจัดการฝึกอบรมทางไกลที่ทันสมัยและมีความเป็นสากลเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการพัฒนาข้าราชการและส่วนราชการนั้น สื่อที่ใช้ควรเป็นสื่อประสม และสื่อหลักที่ควรนำมาใช้คือ การถ่ายทอดออกอากาศผ่านดาวเทียม ระบบการประชุม วิดีทัศน์ทางไกล นอกจากนี้ควรจัดทำรายการแบบ IPTV หรือ Video on Demand ซึ่งเป็นสื่ออยู่บนระบบอินเทอร์เน็ต และอินทราเน็ต เพื่อสนับสนุนการเรียนในระบบ e-learning และสื่อสอนเสริมอื่นคือ สื่อสิ่งพิมพ์ เทปวีดิทัศน์ แผ่นบันทึกภาพและเสียง ซีดีรอม

2. ความพร้อมของข้าราชการในการรับนวัตกรรมเพื่อการฝึกอบรมทางไกล ผลการวิจัยพบว่าข้าราชการส่วนใหญ่ยังไม่พร้อมด้านประสิทธิภาพการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ ขาดทักษะหรือความสามารถในการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสืบค้นข้อมูลหรือใช้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนางาน ข้าราชการมีความเห็นว่า สื่ออินเทอร์เน็ตและซีดีรอม มีความยากต่อการใช้งาน รวมทั้งสื่อสมัยใหม่ประเภทระบบการประชุมทางไกลผ่านระบบอินเทอร์เน็ต และการถ่ายทอดออกอากาศผ่านดาวเทียมซึ่งเป็นสื่อที่ไม่คุ้นเคย

3. ความพร้อมของส่วนราชการในการรับนวัตกรรมในการพัฒนาข้าราชการ ผลการวิจัยพบว่าสถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือนได้เริ่มจัดฝึกอบรมทางไกล โดยนำสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้กับหลักสูตรการวางแผนเชิงกลยุทธ์ โดยจัดทำร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และภาคเอกชนซึ่งเป็นบริษัทประกอบโปรแกรมโดยได้พัฒนาเนื้อหาให้เป็นรูปแบบการเรียนออนไลน์ ส่วนความพร้อมภายนอกหน่วยงานคือการมีเทคโนโลยีสนับสนุนการใช้สื่อ มีโครงสร้างพื้นฐานโทรคมนาคมที่สามารถสนับสนุนการเชื่อมต่อเครือข่ายคอมพิวเตอร์เพื่อการฝึกอบรมนั้น ส่วนราชการหลายแห่งยังไม่มีระบบเครือข่ายข้อมูลที่จะเชื่อมต่อกับระบบโครงสร้างพื้นฐานโทรคมนาคมของหน่วยงานที่มีความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การเชื่อมต่อกับระบบอินเทอร์เน็ตทำได้ช้า

งานวิจัยนี้จึงเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการด้านพัฒนาข้าราชการโดยการใช้นวัตกรรมการศึกษาทางไกลเพื่อความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน

พิจารณา ธนาไพบุลย์, ผู้เรียบเรียง. **วิสัยทัศน์ผู้นำ CEO VISION**. กรุงเทพฯ :
ฐานมีเดียเน็ตเวิร์ค, 2546. 320 หน้า.

หนังสือรวบรวมปาฐกถาสุนทรพจน์ การบรรยาย และบทสัมภาษณ์ผู้นำประเทศ 3 ท่านคือ พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีของไทย ผู้มีประสบการณ์ในการบริหารงานบริษัทสื่อสารโทรคมนาคมที่ก่อตั้งขึ้นจนขยายเป็นบริษัทที่มีสินทรัพย์มากที่สุดในบรรดาบริษัทสื่อสารโทรคมนาคมของไทย ท่านได้นำความรู้และประสบการณ์ภาคเอกชนมาบริหารประเทศ ซึ่งจะเห็นได้จากนโยบายที่นำเสนออีกท่านหนึ่งคือ นายธนินท์ เจียรวนนท์ ประธานกรรมการเครือเจริญโภคภัณฑ์ ผู้เป็นทั้งนักธุรกิจ นักบริหาร และผู้มีบทบาทในการวิเคราะห์ปัญหาเศรษฐกิจ และธุรกิจการค้า อีกทั้งเป็นผู้มีอิทธิพลสูงสุดทางการเมือง 1 ใน 50 ของเอเชียอีกด้วย ท่านสุดท้ายคือนายอานันท์ ปันยารชุน อดีตนายกรัฐมนตรีสองสมัยของไทย นักบริหารทั้งภาครัฐและเอกชน ปัจจุบันดำรงตำแหน่งประธานที่ปรึกษาสภาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และประธานคณะกรรมการปฏิรูปองค์การสหประชาชาติ

พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตร

ได้รวบรวมและเรียบเรียงคำกล่าวเปิดการสัมมนาในหลายโอกาส รวมทั้งปาฐกถาพิเศษและการบรรยาย รวม 8 ครั้ง แบ่งเป็นประเด็น **ด้านเศรษฐกิจ** เช่น นโยบายเศรษฐกิจของรัฐบาล ในคำกล่าวเปิดโครงการสัญจร "ชูชีวิตธุรกิจไทย เสริมสร้างผู้ประกอบการใหม่" และ "โครงการธนาคารประชาชน" **ด้านการพัฒนาประเทศ** จากการบรรยายและการประชุมเชิงปฏิบัติการในหัวข้อ "ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศในกระแสโลกาภิวัตน์" และ "ยุทธศาสตร์การแข่งขันภายใต้สถานการณ์เศรษฐกิจโลกที่เปลี่ยนไป" นอกจากนี้นายกรัฐมนตรีได้แสดงวิสัยทัศน์เรื่องอนาคตประเทศไทย และสรุปท้ายด้วยเรื่องการประชุมสุดยอดผู้นำเศรษฐกิจเอเปก ที่สร้างชื่อเสียงให้แก่ประเทศและการยอมรับผู้นำของไทยในระดับสากล

ธนินท์ เจียรวนนท์

วิสัยทัศน์ที่นำเสนอในส่วนนี้ ล้วนแสดงให้เห็นถึงความรอบรู้ เชี่ยวชาญด้านอุตสาหกรรมเกษตรอย่างยากที่จะหาผู้ทัดเทียมได้ ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากการบรรยายพิเศษในโอกาสต่าง ๆ ภายใต้หัวข้อ "วิสัยทัศน์การเกษตรของภาคเอกชน"

“มองอุตสาหกรรมเกษตรในทศวรรษหน้า” และ “แนวทางพัฒนาการเกษตรไทยสู่ตลาดโลก” นอกจากนี้ยังมีบทวิพากษ์แนวทางและนโยบายรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร อย่างตรงไปตรงมา และ “ยุทธศาสตร์ภายใต้กระแสการค้าเสรี” อันเป็นประเด็นร้อนของรัฐบาลชุดปัจจุบัน

อานันท์ ปันยารชุน

ผู้เป็นเจ้าของคำกล่าวที่ว่า “โปร่งใส เปิดเผย ตรงไปตรงมา” จะเห็นได้จากปาฐกถาที่นำมารวบรวมไว้ เน้นเรื่องความโปร่งใส และธรรมาภิบาล เนื่องจากท่านเคยเป็นผู้บริหารประเทศมาก่อน จึงตระหนักดีว่าปัญหาใหญ่ของประเทศที่รัฐบาลจะต้องแก้ไขคือ ปัญหาความยากจน ในขณะที่ภาครัฐจะต้องมีธรรมาภิบาล ภาคเอกชนจะต้องเป็นบรรษัทภิบาล ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนต้องช่วยกันขจัดปัญหาคอร์รัปชันให้ลดน้อยและหมดไปจากสังคมไทย

วิสัยทัศน์ที่รวบรวมไว้ล้วนเป็นแนวทางสำหรับนำไปปฏิบัติหรือเป็นแนวคิดเพื่อเห็นลู่ทางในอนาคต อันจะช่วยให้เข้าใจสถานการณ์เศรษฐกิจ อุตสาหกรรม และปัญหาของประเทศได้ดียิ่งขึ้น

อมร รัชกาลัตย์. **ปรัชญารัฐศาสตร์และนิติศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร : วี.เจ.พรินติ้ง, 2546. 473 หน้า.

รวบรวมปรัชญารัฐศาสตร์และนิติศาสตร์จากหนังสือและบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษซึ่งผู้เขียนได้เขียนขึ้นในโอกาสต่าง ๆ ในวาระที่มีอายุครบ 70 ปี จึงได้คัดเลือกงานเขียนที่สะท้อนแนวคิดทางด้านรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์มาจัดพิมพ์เพื่อมอบให้มิตรและศิษย์ตลอดจนนักวิชาการรุ่นหลังได้รับรู้

ก่อนเริ่มเนื้อหา ผู้เขียนได้เล่าประวัติชีวิต ความสมหวังและผิดหวังในเรื่องต่าง ๆ เพื่อให้ผู้อ่านเห็นตัวกำหนดเงื่อนไขของปรัชญาและแนวความคิดที่ตามมา หนังสือแบ่งออกเป็น 6 ภาค เริ่มแต่ภาคหนึ่ง **ปรัชญาประชาธิปไตย** กล่าวถึงประชาธิปไตยว่ามีอุดมการณ์ เป้าหมายและกลไกปฏิบัติอย่างไร มีข้อดีข้อเสียและข้อบกพร่องอย่างไร เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขสถาบัน กลไก กระบวนการ และบทบาทของพลเมืองให้เป็นไปในแนวทางที่จะเอื้อให้ระบอบประชาธิปไตยของ

ไทยและของสังคมอื่นมันคงยั่งยืน และสามารถนำไปปฏิบัติให้เป็นผลดีแก่ส่วนรวม ภาคสอง **ปรัชญาเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพ** กล่าวถึงกลไกรัฐธรรมนูญในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและประโยชน์สาธารณะว่าได้ผลหรือไม่เพียงใด เพราะเหตุใด เพื่อหาทางแก้ไขต่อไป ภาคสาม **ปรัชญาการเมืองและกฎหมายที่ใช้ในคำวินิจฉัย ส่วนตนในศาลรัฐธรรมนูญ** เป็นคำวินิจฉัยบางเรื่องในฐานะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ทั้งในฐานะตุลาการเสียงข้างมากและข้างน้อย ภาคสี่ **แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศ สังคมไทยในความคาดหวัง** ผู้เขียนกล่าวว่างานเขียนส่วนนี้ เขียนในช่วงอายุก่อน 60 ปี แต่เนื้อหาเป็นเรื่องที่ยังทันสมัย ไม่ว่าจะเป็นการใช้ทรัพยากรและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทฤษฎีเหตุแห่งความยากจนและแนวทางแก้ไขแบบมหภาคของไทย รวมทั้งนโยบายแก้ปัญหาความยากจน ภาคห้า **ปรัชญาเกี่ยวกับความชอบธรรมและความโปร่งใส** เป็นการสำรวจวิวัฒนาการของการสร้างกฎหมาย สร้างแนวคิดเกี่ยวกับความยุติธรรมและความเป็นธรรมตามลำดับ ภาคหก **ปัญหาทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์** เป็นการฝากให้ช่วยพิจารณาหาทางแก้ไขปัญหาอาชญากรรมขนาดใหญ่ ซึ่งต้องถ่วงดุลกับการคุ้มครองสิทธิของประชาชน และเผยแพร่ความรู้ ความคิดและพฤติกรรมเชิงประชาธิปไตยให้มากขึ้น

ผู้เขียนเป็นนักรัฐศาสตร์ และนักรัฐประศาสนศาสตร์ ทำหน้าที่ผู้สอนผู้อบรม ผู้บริหารตั้งแต่ พ.ศ.2503 ครั้งอยู่คณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ต่อมาได้ขยายมาเป็นสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ เป็นกรรมการต่าง ๆ ของรัฐบาลหลายสิบชุด เคยช่วยงานการเมืองในฐานะที่ปรึกษา นายกรัฐมนตรี (พลเอกเปรม ติณสูลานนท์) สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ นายกสมาคมรัฐธรรมนูญเพื่อประชาชน และตำแหน่งล่าสุดคือ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ การทำงานดังกล่าวต้องอาศัยความรู้ทั้งด้านรัฐศาสตร์ ผสมนิติศาสตร์ จึงทำให้แนวคิดที่สะท้อนออกมาลึกซึ้งและน่าศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

อมร รัชชาสัตย์. **ตุลาการเสียงข้างน้อย แพ้แต่ไม่ผิด**. กรุงเทพมหานคร : วิ.เจ.พรินติ้ง, 2547. 292 หน้า.

รวบรวมคำวินิจฉัยคดีที่เข้าสู่ศาลรัฐธรรมนูญในระหว่างที่ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตั้งแต่วันที่ 27 ตุลาคม พ.ศ.2543 จนถึงวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ.2546 ได้ร่วมวินิจฉัยคดีรวม 129 คดี จำนวนคดีที่มีเหตุผลต่างกับตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเสียงข้างมากมีจำนวน 25 คดี ผู้เขียนได้ขยายความคำว่า "แพ้" เป็นการแพ้ในเชิงความคิดเห็น คือ แพ้ต่อเสียงข้างมากธรรมดา หรือแพ้เพราะไม่ได้คะแนนตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติ แต่การเป็นเสียงข้างน้อยและฝ่ายแพ้ในการตัดสินคดีต่าง ๆ ก็อาจจะถูกตำหนิได้ว่า ไม่มีความรู้ทางกฎหมายอย่างแท้จริง สมกับเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จึงได้รวบรวมคำวินิจฉัยในฐานะตุลาการเสียงข้างน้อยหรือฝ่ายแพ้เพื่อเผยแพร่แก่ประชาชนโดยเฉพาะนักรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ถึงเหตุผลของการตัดสินที่ผิดแผกไปจากผู้อื่น โดยเชื่อว่าการวินิจฉัยเรื่องต่าง ๆ ทำไปโดยปราศจากอคติ ตรงตามหลักวิชา

เนื้อหาแบ่งเป็น 7 ตอน แต่ละตอนรวมคำวินิจฉัยที่อยู่ภายใต้หมวดเดียวกัน เริ่มด้วยตอนที่ 1 คำวินิจฉัยเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย คำวินิจฉัยที่น่าสนใจ คือ บทที่ 2 บุคคลพิการเล็กน้อยควรเข้ารับราชการฝ่ายตุลาการได้ บทที่ 5 หญิงมีสามีไม่จำเป็นต้องใช้ชื่อสกุลของสามี และเรื่องเกี่ยวกับการเรียกชื่อ ตอนที่ 2 คำวินิจฉัยเกี่ยวกับพระราชกำหนด/พระราชบัญญัติการเงินกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ คำวินิจฉัยที่ควรอ่านคือ บทที่ 12 การชุดแร่ใต้ดินโดยไม่แจ้งเจ้าของที่ดินเป็นการละเมิดกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน ตอนที่ 3 คำวินิจฉัยเกี่ยวกับนายทะเบียนพรรคการเมืองและคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตอนที่ 4 คำวินิจฉัยเกี่ยวกับผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภากับอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ ตอนที่ 5 คำวินิจฉัยเกี่ยวกับการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ประกอบด้วยคำวินิจฉัยที่น่าสนใจ 2 เรื่อง คือ บทที่ 19 การจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินหรือปกปิดความจริง บทที่ 20 การมอบให้ผู้อื่นทำบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินแทนแล้วปฏิเสธไม่รับรู้ แสดงว่าจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน

อันที่จริง คำวินิจฉัยของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทุก ๆ เรื่อง จะลง
ประกาศในราชกิจจานุเบกษาในลักษณะคำวินิจฉัยรวม แต่ผู้เขียนต้องการแยก
ความเห็นที่มีต่อคดีต่าง ๆ ออกมาต่างหาก ด้วยคาดหวังว่าคำวินิจฉัยที่ถูกจัดเป็น
เสียงข้างน้อย ในวันข้างหน้าความเห็นดังกล่าวอาจเป็นฝ่ายถูกก็ได้ เพราะใจคนและ
หลักกฎหมาย หลักรัฐศาสตร์ก็มีกระแสสนับสนุนหรือคัดค้านต่างกันตามกาลเทศะ
สรุปว่านักรัฐศาสตร์ นักนิติศาสตร์ และผู้สนใจบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญควรอ่าน
หนังสือเล่มนี้ อย่างน้อยจะได้ทำหน้าที่ตุลาการนอกศาลรัฐธรรมนูญไปด้วย